

ЎЗБЕК ИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

ҲАФТАЛИК 1956 ЙИЛ 4 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

15 ФЕВРАЛЬ, № 7 (3111) ЖУМА

1991 ЙИЛ - НАВОИЙ ЙИЛИ

ХАЛҚҚА МУБОРАК АЙЛА

Ҳазрат Алишер Навоий «Сабъи сайёр» дostonида шундай мунajat қилadiлар:

Деганим улуси марғуб эт, Эзганимий кўнгулга

мадбуб эт... Халққа зеби торак айла оми, Уқурганга мубораи айла оми. Етти афроким анга ёр эт, Етти иқлим элини харидор эт.

Шоирнинг таваллуди кунини — 9 феврални халқимиз унинг ғазаллари, кўшиқлари билан қаршилади. Пойтахтдан тортиб олис қишлоқларда ҳам навоийхонликлар давом этди, улуг мутафаккир хотираси ёдга олинди. Тошкентнинг марказидаги Навоий кўчасига туташ Шоирлар хиёбони — Навоий хиёбони одатдагидан гажик бўлди. Бу ерга ижодкорлар, олимлар, шеърят мухлислари, талабалар ва пойтахт меҳмонлари келдилар.

Дарвоқе, бу хиёбон қайта таъмирланди, атрофлари ободонлаштирилди. 1948 йилда ҳайкалтарош Н. Дитрих яратган шоир сиймоси баланд шохсупа устига қўйилди. Кел-

гусида бу жой нафақат шоирнинг шоғирдлари, меросхўр авлодлари, унинг иқидидан баҳраманд бўлган барча мухлислари унга ҳисобот берадиган, балки халқнинг қадами узилмайдиган маскан бўлиб қолиши шубҳасиз.

Шоир таваллуди кунини эрта-лаб ана шу хиёбонга уни зиёрат қилиш учун Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримов, Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Раиси М. Иброҳимов, Ўзбекистон ССЖ вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов ва жумҳурият партия ҳамда ҳукуматнинг бошқа раҳбарлари, жамоат ташкилотлари вакиллари келдилар. Улар улуг аллома ҳайкали пойига гуллар қўйдилар.

Шундан кейин бу ерда шоир ҳаёти ва ижоди ҳақида анжуман ҳамда мушоира бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Нозирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Эркин Самандаров, Президент Кенгашининг аъзоси Шукрулло,

Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов, шоира Хосият Бобомуродова, филология фанлари доктори Абдуқодир Ҳайитметов, москвалик ёзувчи Владимир Соловьев, украиналик шоир Грицко Халимоненко, озарбойжонлик таржимон Юсуф Ҳасанбей сўзга чиқдилар ва Алишер Навоий меросининг аҳамияти, дунё адабиётида тутган ўрни ҳусида фикр юритдилар.

Шу кун кечқурун Алишер Навоий номидagi опера ва балет Катта театрида шоир таваллуди кунига бағишланган жумҳурият санъаткорларининг катта концерти бўлди. Ҳа, улуг мутафаккир меросидан чинакам баҳраманд бўладиган, халқимиз уни муборак айлайдиган кунлар келди. Шоир тўйи — халқ тўйи.

СУРАТЛАРДА: Навоий хиёбонда ўтган Алишер Навоий таваллуди кунини тантаналардан ташкил қилган. С. МАҲҚАМОВ суратга олган

ШЕЪРИЯТ БОҒИ

Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Нозирлар Маҳкамаси яқинимий ривожланиш, фан ва маданият мажмуида бўлиб ўтган мажлисида буюк мутафаккир, Ўзбек адабиёти ва адабий тилининг асосчиси Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги шарафига белгилан-

ган тантаналарнинг қандай ўтаётганини кўриб чиқилди. Жумҳуриятда шоир юбилеига бағишланган анчагина тадбирлар ўтказилганлиги таъкидланди. Алишер Навоий юбилеи йил бўйи давом этади.

Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримовнинг тақдирига биноан Тошкентда барпо этилаётган Навоий шеърятини боғининг

лойиҳаси кўриб чиқилди. Бу боғни қарийб 120 гектар майдонда яратиш мўлжалланмоқда. У ССЖИ Халқлари дўстлиги саройи ёнидан бошланиб «Байналмилал» кўчасига ҳам давом этади. Мажлисида қатнашган меъморлар масқур ҳудудни тубдан таъмирлаш ва қайта жиҳозлаш борасидаги ўз тақдирларини билдирдилар.

МУТАФАККИР ШАРАФИГА

А. Қодирий номидagi Тошкент Давлат Маданият уйи ўқув юрти профессор-ўқитувчиларнинг «набат»даги XV илмий-назарий анжумани буюк мутафаккир Навоийнинг 550 йиллигига бағишланди.

Илмий анжуманда турли ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий, кутубхоначилик ва библиографик иш, китобхоначилик масалалари оид қизиқарли муаммолар тингилди. Шу билан бирга, бевосита Навоий ижоди билан боғлиқ матбуза-лар ҳам анжуман қатнашчилари эътиборига ҳавола этилди.

Профессор Х. Эгамов «Алишер Навоий — ўзбек тилининг буюк химоячиси» мавзусидаги матбузасида Навоийнинг ўзбек адабий тилининг асосчиси сифатидаги мавзени дилларан ёрдамида кўрсатди. Шунинг-

дек, Навоий асарларида маданият, маърифат, санъат ва кутубхонашуносликка оид атамаларнинг ўрни ва ижтимоий каби масалаларга ҳам тўхтади.

«Алишер Навоий асарларининг библиографик» мавзусидаги доцент М. Туроповнинг матбузаси ҳамда доцент Ш. Шамсиевнинг «Хондачилик ва библиографик иш, китобхоначилик масалалари оид қизиқарли муаммолар тингилди. Шу билан бирга, бевосита Навоий ижоди билан боғлиқ матбуза-лар ҳам анжуман қатнашчилари эътиборига ҳавола этилди.

Доцент Ш. Усмонов «Шарҳ адабиётида ҳамасанглик аъналарини» катта ўқитувчи М. Нурматова «Классик мерос ва ҳуқуқий ғўзал» мавзусидаги матбузасида Навоий ижодига тўхтадилар.

З. БЕРДИЕВА

НАВРЎ БАЙРАМИГА ТАЙЁРМИСИЗ?

Халқимизнинг энг сеvimли ва ардоқли байрамларидан бўлган Наврўз айёмига бир ойи бир ҳафта вақт қолди. Бу йил ушбу муборак байрам ўтадиган кун жумҳуриятимиз тарихида биринчи бор дам олиш кунини қилиб белгиланган. Бу Наврўзнинг кадр-қиммати ва аҳамиятини яна ҳам оширади, уни меҳнатқашларнинг барча ташабқули кенг нишонлашлари учун шарт-шароит яратди.

Қадим-қадимдан шодибанлар, тўю тантаналар билан кутуб олинмаган улуг айёмига қандай ҳозирлик кўрилмади? Жумҳурият Нозирлар маҳкамасида бўлиб ўтган йилги шў масалаларга бағишланди. Унда Наврўз байрамига тайёргарлик тадбирлари кенг муҳокама қилинди. Наврўз оммавий байрам сифатида биринчи бор кенг нишонланган ўтган йилги тадбирларини умумлаштириш, ишга солинмаган имкониятлардан фойдаланиш масалалари илгари сурилди. Наврўз байрамга тайёргарлик тадбирларини мувофиқлаштириш ва ўтказиш бўйича Ташкилий қўмита тuzинди. Ўзбекистон Телевидениеи ва

радиоэшиттириш давлат қўмитаси раиси Г. Екубов Ташкилий қўмита раиси, Жумҳурият Меҳр-шафқат ва санъатлик жамғармаси раиси Ш. Ҳўшев ҳамда Қорақалпоғистон жумҳурияти уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши раиси Ж. Искандаров раис ўринбосарлари, Ўзбекистон халқ депутати Д. Екубов қўмита масъул котиби этиб сайланди. Таниқли олим ва едиллар, жамоат арбоблари, халқ депутатлари, уруш ва меҳнат ветеранлари Ташкилий қўмита аъзоллигига сайландилар.

Матбуот, диний идораларнинг ходимлари, турли сивсий харақатларнинг вакиллари иштирокида бўлиб ўтган мулоқот чоғида Наврўзнинг ҳар қандай сивсий руддаги тадбирлардан холи бўлган умумхалқ байрами сифатида нишонлаш, ҳозирги нотинч сивсий вазиятда халқни баҳамжихат қилмайдиган улуг айём сифатида ўтказиш зарурлиги таъкидланди. Зеро, Наврўз халқимизнинг энг ажойиб аънавалари, миллий қадриятларини ўзида мужасамлантирган оммавий шодибанлар. Бу айём ўзининг асрий табиатиға кў-

ра инсонни улуглаш, миллий гурурини кўтариш, ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга жиҳаз қилиш зарур.

Айни пайтда бу йилги Наврўз байрамиде ймон қадар ўтган йилги баъзи камчиликларни тақорламавлик, узлуқсиз телекўрсатувлар чоғида суний гапозликлардан қочиб, фольклор аъсабллари, бахшилар ва макомчиларнинг чиқилариға, халқ кўшиқларига кенг ўрин бериш, хайрия тадбирларига Наврўз байрамиде ўтказилмаган бир сифатида қараш, Наврўзга бағишланган телекўрсатувлар сценарийсини нуфузли комиссия томонидан кўриб чиқиш, шу билан бирга ҳар бир жойнинг, аҳоли барча табакларининг хоҳиш-истакларини, диний урф-одатлар ва меросилар ҳам ҳисобга олиниши лозим.

Наврўз байрамини ўтказишга тайёргарлик масалалари муҳокама қилинган йилги Узбекистон президентиини маъсхатчиси Б. Назаров олиб борди. Йилги ишда жумҳурият Нозирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров иштирок этди.

Наврўз кўпгина шарқ халқларининг умумий шодибанлидир. Шунинг учун ҳам улуг айём кунлари ўзаро борди-келдилар авж олади, қўшни жумҳуриятлардан меҳмонлар тақлиф этилди. Шу билан бирга ҳар бир жойнинг, аҳоли барча табакларининг хоҳиш-истакларини, диний урф-одатлар ва меросилар ҳам ҳисобга олиниши лозим.

Наврўз байрамини ўтказишга тайёргарлик масалалари муҳокама қилинган йилги Узбекистон президентиини маъсхатчиси Б. Назаров олиб борди. Йилги ишда жумҳурият Нозирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров иштирок этди.

Наврўз кўпгина шарқ халқларининг умумий шодибанлидир. Шунинг учун ҳам улуг айём кунлари ўзаро борди-келдилар авж олади, қўшни жумҳуриятлардан меҳмонлар тақлиф этилди. Шу билан бирга ҳар бир жойнинг, аҳоли барча табакларининг хоҳиш-истакларини, диний урф-одатлар ва меросилар ҳам ҳисобга олиниши лозим.

Наврўз байрамини ўтказишга тайёргарлик масалалари муҳокама қилинган йилги Узбекистон президентиини маъсхатчиси Б. Назаров олиб борди. Йилги ишда жумҳурият Нозирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров иштирок этди.

Наврўз кўпгина шарқ халқларининг умумий шодибанлидир. Шунинг учун ҳам улуг айём кунлари ўзаро борди-келдилар авж олади, қўшни жумҳуриятлардан меҳмонлар тақлиф этилди. Шу билан бирга ҳар бир жойнинг, аҳоли барча табакларининг хоҳиш-истакларини, диний урф-одатлар ва меросилар ҳам ҳисобга олиниши лозим.

Наврўз байрамини ўтказишга тайёргарлик масалалари муҳокама қилинган йилги Узбекистон президентиини маъсхатчиси Б. Назаров олиб борди. Йилги ишда жумҳурият Нозирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров иштирок этди.

Наврўз кўпгина шарқ халқларининг умумий шодибанлидир. Шунинг учун ҳам улуг айём кунлари ўзаро борди-келдилар авж олади, қўшни жумҳуриятлардан меҳмонлар тақлиф этилди. Шу билан бирга ҳар бир жойнинг, аҳоли барча табакларининг хоҳиш-истакларини, диний урф-одатлар ва меросилар ҳам ҳисобга олиниши лозим.

Наврўз байрамини ўтказишга тайёргарлик масалалари муҳокама қилинган йилги Узбекистон президентиини маъсхатчиси Б. Назаров олиб борди. Йилги ишда жумҳурият Нозирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров иштирок этди.

14 ФЕВРАЛЬ — ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ТУГИЛГАН КҮН БОБУР ВА ҚУЁШ БОШПАНАСИ

Бир одамда бутун бир халқнинг хусусиятлари жамлангани ва юзга чиқиши мумкин деб ўйланаман, баъзан. Масалан, Гете немис халқининг, Достоевский русларнинг, Шекспир инглизларнинг мужассам тисмоли бўлиб қўрилади менга. Ўзбекларнинг шундай одами борми? Бор, дейман ўзимга ўзим. У — Бобур. Ўзбекларнинг, қолаверса, барча туркий қавмларнинг хос хусусиятларини ўз шахсида жамлаштирган сиймолардан бири Заҳириддин Муҳаммад Бобур эди.

Бобурнинг фикр қилиш йўсинларида, хаёли суриш ва хаёлини сўз билан ифодалаш тарзларида, барча рангоранг кечималарида, атроф-муҳитга, мураккаб дунёга, табиатга, дунёнинг қурилиши, тартиботи, равишига муносабатларида унда тўла туркиёналик ва, демек, Ўзбекионалик кўзга яқин ташланади.

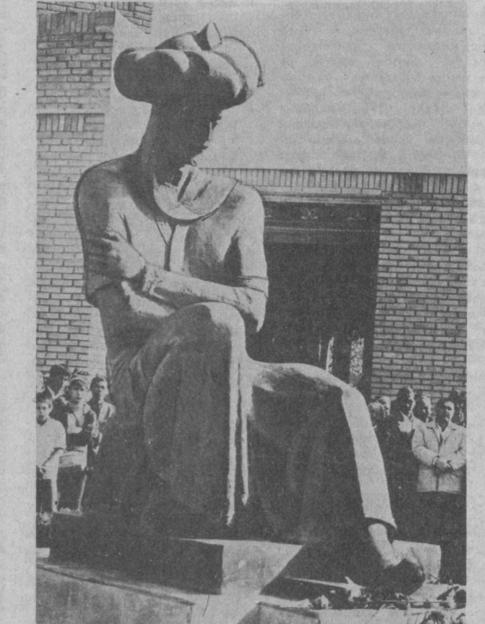
Бобур замонида ва ундан минг йиллар илгарилар ҳам туркий қавмлар ўз ботирликлари ва ўла соддадилликлари билан машҳур эдилар. Лекин сон-саноксиз туркий қавмларнинг азалдан ҳеч аримас бир фойдасиз бор эди ва бу фойда уларни неча минг йиллардан бери тўхтовсиз талқин қилди. Өхтимол, бу фойда кейинги неки минг йилларнинг энг тўзалмас фойдаси бўлгандир. Гап шунданки, туркий қавмлар ҳеч бирлашмас эдилар. Қавмлар яна қавмларга бўлинар, бир неча каим бирлашиб ҳар юз йил ўттиз йилда бир сулола ташкил отар ва бу тили бир, урф-одати, феъл-атвори, табиати бир сулолалар бир-бирлари билан ерининг ўртасини талашар эдилар. Салжувийлар, газавийлар, аншутегин — ҳоразмшоҳлар, қорахонийлар, санжарийлар, усмонийлар, теурийлар, шайбонийлар, жонийлар, бобурийлар ҳоназо сулолалар ерининг ўртасида шунчалар қудратли давлатлар яратган эдиларки, бу давлатлар кези келиб емирлади деса, ақл бовар қилмас эди. Лекин бу улуг давлатлар ва сулолаларнинг бари емирлади, битди. Уларни бошқа биров эмас, туркий қавмларнинг ўзлари емирлади. Чақмоқдек чинак тuzилган улуг давлатлар ўзаро қирғинлар боққонига ботди. Турги, дунёга қайси халқ келибди, бир замонлар ўз ичиде албатта қирғин қилди, узоқ замонлар ўзаро низоларни бошдан кечирди. Лекин бу ички қирғинлардан кўп халқлар ниҳоят тугал бирлашиб, яқин, яқинлар жуд бўлиб кутулганлар. Ақил-идрок замонида бирлашиб узилмас тараққиёт йўлига қирғинлар ва сўнг бу тараққиёт йўлидан ҳеч қачон тоймагандилар. Лекин туркий қавмларнинг узаро қирғинлари бора-бора ўнглаб бўлмас тараззулга олиб келди. Халқ учун тараззул бу — йўлни йўқоттидир.

Қуръони наримнинг «Нахф» сурасида Худо Зул-қарнайн қиссасини хабар беради. Зул-қарнайн кун чиқишга қараб юриб бир қавмининг устидан чиқди. Оллоҳ бу қавмининг устига қўйишдан ўзга парда қилмаган эди («Нахф» сураси, 88—91 оятлар). Яна Удого аён: Назаримда, қуръондан ўзга бошпанаси йўқ бу қавмлар — менинг боболарим эди. Қуёш қавмлари, яъни туркий қавмлар эди. Туркий қавмлар Зул-қарнайн замонларидаёқ бошпана қидираш ва ерининг ўртасини кезар, у иқлимдан бу иқлимга тинимсиз кўчар эдилар. Бошпанасизлик, саргардонлик бу сон-саноксиз қавмларни кўп азоб-уқубатларга дучор қилди. Лекин бу азоб-уқубатларнинг энг ёмони ўзаро қирғинлар, аҳдсизлик эди.

Бу гапларни айтаётганимнинг боиси шулки, бу азобларнинг барини улуг истеъдод эгаси Заҳириддин Бобур ҳам кўрди. Ўзаро қон тўкишлар, жудолуклар, абордиликларнинг ҳаммасини ўз бошидан кечирди. Ўзбекка жафо ҳақида сўйласанг, ёқасан. Жафо ҳақида гапирсанг, у қўзига дарҳол ёш олади. Вужудида неча минг йиллик жафоларнинг садоси уйғонади. Бобур ўз жафоларини қўзига сўйлади. У шунча шижоатли, мард одам бўлишига қарамай йиғлаб-йиғлаб ёзди. Лекин кўзёшиларга фарқ бўлиб ўтиришини ўзига эп кўрмади. У буюк фаолият одами эди.

Ғарб шеърятини ва адабиётини ўқисам, кўп маҳал ёлғизликка дуч келаман. Унда одам ёлғизликка интилади, ёлғизликни хоҳлайди, ёлғизликни севади. Чамаси, ёлғизлик ва ёлғизлик хоҳишлари кишининг тўдадан шахс каби айрила бошлагани белгиси. Ўзига хос шахс даражасига кўтарилиш ажраллишга, балки аксар пайтлар одамлардан ўзини тортишга, дунёдан бегонасирашга олиб келади. Шахсининг эркинлиги сиймоларга ажраллиш кучайтиради. Халқ ичидан кетма-кет кўп сиймолар етишиб чиқаверади. Ёлғизлик одамга ўзини англиши учун керак. Қадим хитой ва япон шоирлари аксаран ёлғизлик кайфиятларини бешиҳоз нозик идрок этадилар. Бизнинг қадим Ўзбек шеърятимида ёлғизликка интилиш йўқ. Бу шеърят ҳамдам, ҳабиб, дўст топшига интилади-ган шеърят.

Өёғинга тугуб барги ҳазондек мунча ёлбордим — дейди Бобур. У доим ҳамдам излайди. Ҳамдам йўлида не

СУРАТДА: Андижон шаҳрида Бобурга ўратилган ҳайкал.

Хотирасиз ҳақ қўлиққа маҳкум этилган ҳаққидор. Ф. МИТТЕРАН

Ҳаққ о қолмас бўлди-да, бизга демократиянинг нима кераги бор?...

АГАР КАВУШДУРАЛАР ўз касбини билмасалар, бундан давлат зарар кўрмайди, фақатгина ҳаққ сифати кавуш киймайд...

яратган барча маънавий бойликларни эгаллаган кишигина коммунист бўла олади деган ақлли гапини олиб кўрайлик...

четлаб кетмаслик учун Карл Маркснинг Темур ҳақидаги бир гапини эслатиш билан чегараланами...

Бундай оғир қараганда, Урта Осиё тарихида Темурдак ботир, мард ва танити шахс бўлмаган...

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, К. Маркс Темур ҳақида қанчалик жоний фикр айтмасин...

афзалликларидан ўзини кўра қар этиб, илгорлар қаторида баҳраманд бўлаверди...

Ф ИТРАТ ТАҚИДЛАГАНДИК, «дунёдаги энг бой ва бахтсиз тил бўлиши турк тили ҳам узлуқсиз таъкиб ва зуғум остида яшайди...

оришга маҳкум этилдилар. Ақсинча, элбосиларнинг узлари дуч келган йилда русча янголқоқ судраб галириб...

Эндиликда Москвадаги марказий ҳокимиятдан пугур кетди. ССЖИ Олий Кенгаши эртанги таркатиб юборилсан ҳам бизда ҳеч нарса ўзгармас...

НОН ВА ДЕМОКРАТИЯ

Нуррад ҚОБУЛ, Ўзбекистон ССЖ ҳаққ депутаты

ЕКИ ВАТАНИЙ АҲЛОҚ ҲАҚИДА УИЛАР

«Олтин юлдуз тақийш фанлари академик» Л. И. Брежневга ҳам керак бўлмади.

ИҶҚИЛОБОЛДИ ВА УНДАН кейинги даврда қурол кўтаришга қурбн етган, энг ачинарлиси, янги тузувга нисбатан эътироз билдириш...

Шарқ ҳаётини чуқур билган дейиш қийин. Умуман олганда, Европада (Ғарбда) Шарқдан чиққан буюк шахсларга гоят эҳтиборлик...

Инсоният тарихида эзоқ йиллар подшолик қилиш ҳеч бир шахста ўлимдан сўнг обрў ва шон-шўҳрат келтирмаган...

зи олдида улар ерига кўз тиккан ҳар қандай куч таслим бўлиб, ана шу покиза ахлоққа ва руҳга сингиб кетдилар...

Дарвоқо, мугулларни қир тиратган Жақобиддин ўз халқидан чиққан ҳоиннинг жиёнатидан ҳалок бўлгани ҳам бизга маълум...

«Самарқанди куч билан оломанг Чингизхон шайх аҳли сув ичадиган Жўйи Арзиз кузурини беркитиб ташлашга буйруқ берди...

Тангри ердан бермасе, бу халқни куч билан енгиб бўлмас экан, — дейди Чингизхон шайхга мўр-малаҳдек ёпишган кўшинига тикилиб...

Етмиш йиллик номақуллиликларга марказий ҳукумат ва тоталитар тузум диктатураси айбдор эклигини нақд ҳақиқат бўлса-да, ўша ногоранинг ясашига хизмат қилган халқимиз...

Жойларда яна бир ёмон ҳолат кўза ташланимоқда. Камбағал, кўли қалта, ёрданга муҳтоқ оиналар қолиб, мол ва қара пуллари бойваччорқоқ давлатдан қишларга берилаётган...

НАҚАДАР МАШШАҚАТЛИ ва оғир бўлмасин, биз ҳақиқатнинг юзига тўғри қарамоққа ўрганишимиз ва тик бормоғимиз керак...

Давоми еттиччи бетда

ТИЛ ҲАЗИНАСИ

ТИЛ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ҳозирги босқичида нарс ва тушуналарида ағшада, фикрини инфодалашда, биринчи навбатда, шу тилининг икки имкониятларидан ўринали ва унинг фойдаланиши...

аравакашлик, арабчўн, араваўн, арабчўн, амримахол — амри маҳол каби сўзларнинг нотўғри шакллари; ўн-дўн, ундашш, қовулақ, қовулаққа каби сўз...

ШАҲСИЙ МҲОБАРАЗАЛАР

Улардан фақат уч киши лугат тузиш малакасига эга. Ҳолбуки, икки жиндли лугат тузиш устиде 20 — 30 илми ҳодим 20 йилдан кўпроқ (1957 — 1978) меҳнат қилди...

Аммо ҳар сафар институт раҳбарларининг лоқайдлиги туган файли оқибатсиз қолди. Тўлақонли изохли лугат тузишга имкон бериб келётган сабаблардан яна бири қўшма сўзларга доир қондаларнинг гоят ноумумкамаллидир...

Тилшуносликда биринчи қисми фешал (равшодш) бўлган ўқийболом, чўшб кетмоқ тилдаги фешалар татар тилида 100.000 га етши аниқланган...

Улардан фақат уч киши лугат тузиш малакасига эга. Ҳолбуки, икки жиндли лугат тузиш устиде 20 — 30 илми ҳодим 20 йилдан кўпроқ (1957 — 1978) меҳнат қилди...

Улардан фақат уч киши лугат тузиш малакасига эга. Ҳолбуки, икки жиндли лугат тузиш устиде 20 — 30 илми ҳодим 20 йилдан кўпроқ (1957 — 1978) меҳнат қилди...

Аммо ҳар сафар институт раҳбарларининг лоқайдлиги туган файли оқибатсиз қолди. Тўлақонли изохли лугат тузишга имкон бериб келётган сабаблардан яна бири қўшма сўзларга доир қондаларнинг гоят ноумумкамаллидир...

Тилшуносликда биринчи қисми фешал (равшодш) бўлган ўқийболом, чўшб кетмоқ тилдаги фешалар татар тилида 100.000 га етши аниқланган...

ТАНЛАШ ДАВОМ ЭТТИРИЛСА

ЖУРНАЛЛАРНИ ВАРАҚЛАГАНДА...

УМИД ЭРТАНГИ КУНДАН

Биз бу тупроққа бошқа жойдан келтириб ўтказилган омонат илдириш дарахт эмасми...

САРОБНИНГ ОРТИДА

НИМА БОР? БИЗНИНГ ЗАМОНДА фақат бир нарсани ҳаётга...

Қув одамнинг қўзларига маъно кўп. Шаққоқлик ҳам, алам ҳам, ноқорлик ҳам...

Шундай ҳаракатни Болтабой Бегматовнинг маълумотида ҳам кўзатиш мумкин...

Шоир ҳақда янги нарсалар тез эскираётган дунёда бошқа бирор-бир матоҳ йўқ...

Бизга кўзга кўриниб турган ҳаётнинг ҳақиқатини аниқлаш...

Шоир ҳақда янги нарсалар тез эскираётган дунёда бошқа бирор-бир матоҳ йўқ...

Бизга кўзга кўриниб турган ҳаётнинг ҳақиқатини аниқлаш...

Шоир ҳақда янги нарсалар тез эскираётган дунёда бошқа бирор-бир матоҳ йўқ...

Бизга кўзга кўриниб турган ҳаётнинг ҳақиқатини аниқлаш...

Шоир ҳақда янги нарсалар тез эскираётган дунёда бошқа бирор-бир матоҳ йўқ...

Бизга кўзга кўриниб турган ҳаётнинг ҳақиқатини аниқлаш...

Шоир ҳақда янги нарсалар тез эскираётган дунёда бошқа бирор-бир матоҳ йўқ...

НАФИС МАЖЛИСЛАР

Олам аҳли, билингизки, нис эмас душманлик, Ер унинг бир-бирингагаки, эрур ёрлик нис...

Буюк Навоийнинг бу шох мисралари худди шу бугун, ҳаммаини қўнғилдагини билди...

ҚУТЛИБЕКА

ий» романидаги миллий колорит ҳақидаги маърузаси, филология фанлари докторлари...

Этимол, бу гапларни хийла ҳаёвий туюлар: Саиф, Бобил минораси, мурчалар...

МАЪНИСИЗЛИКМИ

Шеърлар кам чикмади. «Нафис мажлис» рункидаги акадриял шеърлар кейинги пайлардаги расмий мажлис...

Е МОХИЯТГА

МАЪНИСИЗЛИК моҳиятини билишга ташналикдан пайдо бўладики! Тасавур қилинг...

ТАШНАЛИК

МАЪНИСИЗЛИК моҳиятини билишга ташналикдан пайдо бўладики! Тасавур қилинг...

МАЪНИСИЗЛИКМИ

Шеърлар кам чикмади. «Нафис мажлис» рункидаги акадриял шеърлар кейинги пайлардаги расмий мажлис...

Е МОХИЯТГА

МАЪНИСИЗЛИК моҳиятини билишга ташналикдан пайдо бўладики! Тасавур қилинг...

ТАШНАЛИК

МАЪНИСИЗЛИК моҳиятини билишга ташналикдан пайдо бўладики! Тасавур қилинг...

Чўлпон ЭРГАШ

ТОШКЕНТ

Соя-салқин гулбоғларга Тўлди кенг бағри. Довруғ солди узоқларга: «Тошкент — нон шаҳри!» Равон-равон йўллар тушди Еру самода...

Топганини доим ўзбек.

Тўйга атайди. Меҳмон кутиб, кўзи бирдек Йўлга қарайди. Ҳар кун бунда тўй-томоша...

Йўқотмоққа қасд. Ёқа ушлар, таниб жаҳон, Бардошинга, ба! Сен бош бўлиб, бир кун олам Кучар ўзбегим.

НИДО

Борар замон ютиб нафас, Борар кушлар бузиб қафас... Борар тўлиб бўғиқ бир сас; — Ҳаво беринг!

Муҳаммад ИСМОИЛ

ШОИРГА

Сен адашган аёл ҳақида ёзмоқдайдинг ёмонлаб У зумрига аза тутиб, сўзлаганда хаёлан, Урамига олди ўртаб ўнланмаган ўрмон — қалб, Юз ўғиринг келди бу чоқ, ҳавойи ҳаётингдан.

АФҒОНИСТОНДА АСИР ТУШГАН АСКАР ҚИСМАТИ

20-йиллар Афғонистонга ўтиб кетган қўрбоши, асир олди жангу суронда, ўз юртдошин, Иккови ҳам бир-бирига душмансан деб қарашди —

Тун кечалар сезади, шарпалар назоратин. Йўқ қўли ўрнидаги, номулс беланчаги, кўлсиз қолган номусини курашга ўргатади, ўртанади: — Мумкин эди ўлиб кетмоғим, мен энди, мен эмас Ҳимматиман худонинг, тириклигим — қўрбошининг, унивоин, ожизлигим — ҳақиқати. У тонгда туриб, юзини ювоилмас, фарз дуо ҳақи учун, қўлини юзга суроулмас.

Ховлиқма бу, хуш туйғуларни Яратган эгамга айтарсан фақат. Бу — жинлар ўзини тумори, Бу — хасий, жисмоний ибодат. Аёл — олийлигинг раққосасидир. Завқ, қайғунинг насли халқобини, жавҳарига қуймоқ фарз, дастур дилда сақла аммо савобин: — Аёллигини ул таровати, руҳий қисми умумборлиқнинг. Англагайсан табиятдаги яратувчан бахтиёрлиқни.

ЮРАКДАН БЕЗГАН ЗОТ Куй — хаёли сурнайнинг, Ўйларди ҳаволаиб, Ерга тушди ул Хаёл, Тирок жонга айланиб. Куйш Аравада Оҳанг бўлганда гойиб, Хаёл йиғлар: — Юрак билан Ёлғиз қўйма, кет олиб.

АЛВАСТИЛАР

ҚУШИҒИ (Хаёлий достондан) Эй, жин-парилар, Биз-ку — қарилар, Ундан нарилар Яйраб, гариллар: Оч кўз солишиб, Ютоқ болишиб,

Шўх қўл олишиб, Сизга қоришиб; Кириб бир-бирин Қўйнига ширин, Очиғар ширин Рўхлар яширин. Ана у рухлар Жасади ухлар, Айш қилиб булар, Ҳайнашиб-қулар, Гофил одамзад Асли шу — ҳаёт!

Солма минг фарёд, Бумассан овоз: Тўғилган чоқдан Нафсинг ҳар ёқдан Олиб, қўндоқдан Торғар оёқдан. Тўйдирмас қорнинг Андиша, оринг, — Келди бозоринг, Сот ечиб боринг, Қовушиб Шайтон

Қавми билан қон, Сур омон-омон Келганда даврон. Юрғанда овинг, Юл бир-бировинг. Дўст тутиб ёвинг, Тушир паловинг. Дунёга одам Бир келар, ошнам, Чекма бекор ғам, Ҳайнаб қол сен ҳам!

ЭЙ, КУМУШ!

Бир ижодий суҳбатда Абдулла Қодирияга бағиланган шетларнинг тўплаш ният борлиги ҳақида гапирганимда Ҳамид Сулаймон номидан Қўлдёмалар институтининг илмий ходими Бобоҳон ака Қосимхонов: «Менда 1927 йили «Ўткан қуларнинг» III бўлимини сўнгги саҳифасига ёзилган шеър бор» деб, шеърни менга кўрсатдилар. Шеър араб ёзувида бўлиб, матни қуйидагича экан:

АЙТМАТОВНИНГ ТАНИКДИЧЛАРИГА РАҲИМ КЕЛАДИ.

Бундан кўп йиллар илгари «Оқ кема»ни «Литературная газета» бир йил муҳонага қилди. Мунозарага аралашмаган одам ҳам, айтолмаган гап ҳам қолмади. Катта бахсини Айтматовнинг ўзи ақуллади. Ёзувчининг афсусланиб тан олмишча шунча мунозара ҳафд кетибди — ҳеч ким «Оқ кема»нинг моҳиятини англамапти.

МУҲАРРИРГА мактублар

МУКОФОТ АЛЛОМА

Бу йил улуг ўзбек шоири, мутафаккири Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигини нишонлаймиз. Бу ҳар биримиз учун шодийна. Жумҳуриятимизда, иттифоқимиз бўйлаб кўрилатган тадбирлар бунинг ёрқин мисолидир.

ЎТКАН ҚУЛАРНИНГ

Ўткан қуларнинг иттифоқи кириб томонни ҳалокатга йўлиқтиради. Ўткан қуларнинг иттифоқи кириб томонни ҳалокатга йўлиқтиради.

АБДУЛЛА ҚАҲҲОРНИ БИЛМАГАН, УНИНГ «СИНЧАЛА» ПОВЕСТИНИ

Унинг «Синчала» повестида «Синчала» романига қараганда, янги ҳақида ёзилган романига қараганда, янги ҳақида ёзилган романига қараганда...

МУТОЛАА

АНА ШУНДАЙ нурафшон туйғулар Авдий Қаллистратовнинг бошига таёқ бўлиб сиқиб черковдан қувилди...

ХУДО

Художай оилада тарбия қўрган Авдий Қаллистратов биласизми, нега диний семинаридан ҳайдалди? У худди Лев Тостой сингари христианликнинг тақдир этилатган талқинлардан қаноатланмади...

АГАР ПУШКИН ҲАМ СЎЗЛАРИНИ КАЙТАРИБ ОЛГАНДА...

Агар Тарас Бульба ҳам трубкасини лаънати ляхлар қолдириб кетганида... Аяна Аҳмадова бир кунни жуда хотиржамлик билан Пушкиннинг, айтайдик, қирқинчи йилларда ўлишини хатто тасаввур ҳам қилиб бўлмаганини айтган эди.

МУТОЛАА

Шу таниқлигини бартираф этмоқ учун Мўйинқум чўлларида юрган сайёҳ талларига кирги уштирилади. Бир тасовиф билан Авдий Қаллистратов ҳам назоратидан маҳкумларни зўрадан тасвир учун партиядан ўчирилиб, ишдан ҳайдалган турманнинг соғиб маюри Обер-Кандалов бошлиқ гурупага қўшилиб қолади.

ЭНДИ АЙТИНГ — БУ ГАЛЛАРИНИ ПОНТИЙ ПИЛАТ ТУКИДА...

Энди айтинг — бу галларнинг Понтий Пилат тукида, Обер-Кандалов дағдаларидан нима фарқи бор?

ЯНА МИНГ ИЙЛИК ГАП: «ФИКРЛАМА, МУЛОҲАЗА ҚИЛМА!»

Ҳаммаси биз айтгандай бўлади. Фақат бизнинг айтишимизни бажари! Бу — ҳақиқий партия ходими билан черков таълимотининг моҳияти бир деган ганинган айнан ўзгинаси. Авдий Қаллистратов минг йиллик черков таълимоти тавридан раҳматлигини ислоҳ қилганини учун партиянинг газабига йўлиқди.

РОМАНДАГИ ЁРУГ ИЯТИЛИШЛАР

Романдаги Ёруг иятишликлар — Исо чормихта тортилди. Авдий Қаллистратов ослида. Аллоҳнинг илтифоқидан Бўстон Бозорбой деган бир ифлос одамни ҳовлисига бориб отиб ташлади. Аммо бу дунёда ҳеч кимга бир мараз эдамни ўлдиргани учун мукофот берилган эмас...

